

درسنامه: مطالعات اجتماعی ((پایه نهم))

فصل: ۶

عنوان درس یازدهم: تلاش برای حفظ استقلال و اتحاد

سیاسی ایران

تدوین: سمیه شریف پور

اهداف درس بر اساس دیدگاه بلوم

حیطه شناختی:

۱: آشنایی با حکومت افشاریه

۲: آشنایی با ایل زندیه

۳: آشنایی با ایل قاجاریه

۴: شناخت پیامدهای انقلاب صنعتی

۵: آشنایی با عهدنامه های گلستان و ترکمانچای و پیامدهای آن

۶: آشنایی با اهداف و برنامه های استعماری کشور انگلستان

تلاش برای حفظ استقلال و

اتحاد سیاسی ایران

در پی تسلط افغان ها بر اصفهان و بر کناری و قتل شاه سلطان حسین صفوی، ایران گرفتار تجزیه و تفرقه شد. افغان ها توان حکومت بر سراسر ایران را نداشتند. به همین دلیل، در گوشه و کنار کشور افرادی مدعی حکومت شدند. روسیه و عثمانی نیز با استفاده از آشفتگی اوضاع، قسمتهایی از شمال و غرب ایران را اشغال کردند.

روسیه

عثمانی

دریای پارس

دریای عمان

www.my-dars.ir

افشاریه: حکومت ناپایدار معرفی نادر شاه افشار و اقدامات او:

نادر که سرداری از ایل افشار بود با سپاهیانش، نخست مهاجمان افغان را سرکوب و تار و مار کرد

نیروهای روسیه و عثمانی را از ایران بیرون راند.

نادر پس از این پیروزی ها، بر تخت شاهی نشست.
بدین ترتیب، سلسله افشاریه پایه گذاری شد

بیشتر دوره دوازده ساله پادشاهی نادر به نبرد با بیگانگان و فرونشاندن شور شهای داخلی گذشت.

چرا نادر به هند لشکر کشی کرد

نادر شاه در تعقیب گروهی از افغان های شورشی که به هندوستان گریخته بودند، به آن کشور لشکر کشید. او تا دهلی پیش رفت و با غنیمت های بسیار که با تجاوز و تصرف آنجا به دست آورده بود، به کشور بازگشت.

دیدگاه نادر شاه درباره خلیج فارس .

وی از موقعیت حساس خلیج فارس و اهمیت نیروی دریایی آگاه بود؛ از این رو، برای تأسیس نیروی دریایی ایران در خلیج فارس، کارهایی انجام داد اما این کارها با مرگ او متوقف شد.

سرانجام نادر :

در سال های پایانی حکومت نادر، نافرمانی ها و شورش های پیاپی تأثیر روانی نامطلوبی بر او گذاشت. او که به اطرافیان و سردار خود بدگمان شده بود، به رفتارهای خشونت آمیز و بی رحمانه روی آورد. در نتیجه، فرمان دهان سپاه نادرشاه که از جان خود می ترسیدند، او را به قتل رساندند

www.my-dars.ir

ایل زندیه

کریم خان موسی ایل
زندیه، نزاع ها را پایان
داد و به نزاع های داخلی
پایین داد

بخش بزرگی از ایران به
غیر از خراسان را بدست
گرفت

وکیل الرعایا لقبی بود
که برای خود برگزید

بناهای مهمی مانند بازار وکیل، مسجد وکیل، حمام وکیل و ارگ کریخان در شیراز، پایتخت
زندیه، ساخته شد و فعالیت های علمی و فرهنگی در آن شهر رونق گرفت

قدرت گرفتن خاندان زند در ایران، تقریباً مصادف با تسلط انگلستان بر هندوستان بود.

این اتفاق سبب شد انگلیسی ها بتوانند بر اقیانوس هند و دریاهاى جنوبى ایران دسترسى بیشتری داشته باشند. به این ترتیب نفوذ تجارى آنها در ایران بیشتر شد. با مرگ کریم خان، افراد خاندان او برای کسب قدرت با یکدیگر درگیر شدند و بار مردم نظاره گر جنگ داخلی کشور شدند.

قلمرو زندیه

مای درس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

قاجاریه: گسترش نفوذ و دخالت کشورهای استعمارگر

ایل قاجار یکی از ایل های ترک تبار ایران بود.

آقامحمدخان، پس از مرگ کریم خان تلاش برای رسیدن به حکومت را آغاز کرد. لطفعلی خان زند، آخرین فرمانروای زندیه را شکست داد و به قتل رساند. مردم کرمان را به دلیل پناه دادن به لطفعلی خان، بیرحمانه مجازات کرد. تهران را به پایتختی خود انتخاب کرد.

آقامحمدخان مردی تندخو و بی رحم بود و سرانجام به دست خدمتکارانش کشته شد. پس از او برادرزاده اش فتحعلی شاه، به قدرت رسید.

آغاز نفوذ و دخالت گسترده
کشورهای روسیه، انگلستان، فرانسه

www.my-dars.ir

انقلاب صنعتی

استعمار و برده داری

ثروت های افسانه ای

مای درس

مستعمره

www.miy-dars.ir

در فاصله سقوط صفویه تا روی کار آمدن قاجاریه، اوضاع کشورهای اروپایی تغییر کرده

یکی از دلایل عمده این تغییر، انقلاب صنعتی بود که از انگلستان آغاز شد و در دیگر کشورهای اروپایی گسترش یافت.

سرازیر شدن ثروت افسانه ای سرزمین های استعمار شده مانند هند و قاره آمریکا توسط اروپاییان و همچنین نظام گسترده برده داری آفریقاییان و تجارت پر سود آن، به شکل گیری انقلاب صنعتی در اروپا، کمک کرد.

پیامد های انقلاب صنعتی

نیروی ماشین و ابزارهای صنعتی جای نیروی انسان و ابزارهای دستی را در تولید گرفت.

سرعت و میزان تولید افزایش یافت.

انقلاب صنعتی باعث افزایش قدرت اقتصادی، نظامی و سیاسی کشورهای اروپایی و در نتیجه، طغیانگری آنها شد

توجه کشورهای استعمارگر به کشورهایی که نیروی کار انسانی، مواد اولیه یا بازار مصرف مناسبی داشتند،

افزایش رقابت های استعماری و نابرابری در سطح جهان

در انقلاب صنعتی تنها هدف اصلی، افزایش تولید و فروش بیشتر بود که این امر سبب رواج نگاه ابزاری به انسان شد.
یکی از پیامدهای مخرب این دوران به بعد، آسیب شدید به محیط زیست بود.

حمله روسیه به ایران:

پتر کبیر و اهداف استعمار گرانه او:

روسیه تا پیش از فرمانروایی پتر کبیر * کشوری ضعیف و عقب مانده بود
اما در نتیجه برنامه ها و
فعالیت های او به کشوری قدرتمند و استعمار گر تبدیل شد.

پس از آن نیز با حمله به کشورهای همسایه، قلمرو خود را گسترش داد. یکی
از اهداف استعماری این کشور، رسیدن به آبهای خلیج فارس و اقیانوس هند بود

مای دزس

ی عصر

www.mydars.ir

جنگ اول ایران با روسیه

پیامد: تحمیل عهدنامه گلستان

• دلیل آغاز جنگ

در زمان فتحعلی شاه، روسیه با ارتشی مجهز به سلاحهای جدید و آشنا با فنون جنگی تازه به قلمرو ایران در قفقاز حمله کرد.

دلیل شکست ایران در این جنگ:

سپاه ایران که از جنگاوران ایل های مختلف تشکیل شده بود، با سلاح های ابتدایی به مقابله با نیروهای متجاوز روس پرداخت.

مدت جنگ: ۱۰ سال

مفاد عهد نامه گلستان:

جدا شدن ایالت

های گرجستان

داغستان

باکو

گنجه

از خاک ایران

www.madars.ir

جنگ دوم ایران با روسیه

دلیل آغاز جنگ:

ناخشنودی از عهد نامه گلستان

فتوا: مردم با فتوای علمای دینی برای آزاد کردن مناطق اشغال شده بسیج شدند

پیامد : تحمیل عهدنامه ترکمان چای

آرایش نظامی سپاهیان ایران :

از جنگاوران ایل ها و نیروهای داوطلب مردمی تشکیل شده بود، به سرعت مناطق اشغال شده را آزاد کرد.

نتیجه جنگ:

سپاه ایران شکست خورد

مفاد عهد نامه ترکمان چای

بر اساس این

قرارداد، سرزمین های ایرانی شمال رود ارس به تصرف روسیه در آمد و همچون معاهده گلستان، ایران از داشتن کشتی جنگی در دریای مازندران محروم گردید و مجبور به پرداخت غرامت شد.

مناطق از دست رفته ایران در عهد نامه ترکمنچای

شکست ایران و معاهدات خسارت بار گلستان و ترکمانچای تحت تأثیر چه عواملی رخ داد؟

ضعف در فرماندهی و بخشی از لشکر،

خیانت برخی درباریان

انزوای برخی شخصیت های کارآمد مانند قائم مقام،

فریب کاری روسها و میانجیگری خائنانه انگلیس.

دلیل

اهداف و برنامه های استعماری انگلستان در ایران

: در اوایل دوره قاجار، مهم ترین مستعمره انگلستان یعنی هندوستان، با ایران همسایه بود.

• دلیل برقراری ارتباط انگلستان با کشور ایران در این دوره:

عدم اجازه و دسترسی کشورهای رقیب از طریق خاک ایران به هندوستان.

درباره عهدنامه های ننگین دوران قاجار تحقیق کنید

عهدنامه مفصل

پاریس

گلداسمیت

مای دارس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

عهدنامه های که در دوران شاهان قاجار میان ایران و انگلستان بسته شد

تعهد حکومت قاجار: عدم اجازه و دسترسی کشورها به کشور هندوستان از طریق خاک ایران

تعهد انگلستان:

در صورت حمله کشورهای دیگر به ایران، به حکومت قاجار کمکهای مالی و نظامی کنند.

دوران فتحعلی شاه:

در این دوران افعال انگلستان نسبت به ایران

۱: لشکرکشی به خلیج فارس و حمله به جزایر و بنادر ایران، حکومت قاجار را مجبور کرد که به جدایی افغانستان از ایران رضایت دهد

۲: موافقت با جدایی قسمت شرقی سیستان و بلوچستان از ایران

۳: تعدادی از جزایر ایرانی خلیج فارس را اشغال و به پایگاه نظامی خود تبدیل کردند.

دوران محمد شاه و ناصرالدین شاه قاجار

خودسنجی

- ۱: چرا نادر شاه به هند لشکرکشی کرد.
- ۲: آثار کریم خان زند را بنویسید.
- ۳: پیامد های انقلاب صنعتی را بنویسید.
- ۴: مفاد عهدنامه گلستان چه بود
- ۶: هدف انگلستان از برقراری رابطه با ایران چه بود.

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

ذکر امروز:

یا رب

سبحان اللہ و بحمده

زینا و ملک اکبر

